

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון לט ♦ ה' מנחם אב תשע"ג

ערב שב"ק דברים - חזון ♦ אבות ג'

דברות קודש כ"ק מרן רבינו שליט"א

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן וגו' אחד עשר יום מחורב וגו' והי בארבעים שנה בעשתי עשר חודש באחד לחודש דיבר משה אל בני ישראל, ככל אשר צוה ה' אותו אליהם.

באלו הפסוקים הק' יש לדקדק בהם כמה דיקדוקים, בראשונה באומרו "אלה" הדברים וגו', ולא אמר ו'אלה וכו', וידוע מה שאמרו חז"ל (בב"ר) שכל מקום שנאמר אלה פוסל את הראשונים ו'אלה" (עם ו') מוסיף על הראשונים, ואם כן יש לשאול כאן איזה הוא הדבר שפסל כאן באומרו "אלה" הדברים.

ובאור החיים הק' כתב בדרך רמז ש"אלה" מיעט את הקודם, על דרך מה שאמרו בגמרא (יומא יט) אמר רבא "ודיברת במ" ולא דברים בטלים, ומכאן שאסור לדבר זולת דברי תורה ויראה והודיע הכתוב כי משה רבינו ע"ה, רק אלה הדברים אשר דיבר כל ימיו מעצמו, לבד הדברים אשר ציוה מהשם לדברם, הא למדת שקיים, "ודיברת במ" דבריו אלה שאמר בחומש דברים, כל רואה יעיד כי כולם דברי תורה וחכמה ומוסר הם נאמרים.

(פירוש שהדברים האלה האמורים בחומש דברים, שהם כולם דברי תורה ויראה, הם כל הדברים שהיה משה מדבר כל ימיו מעצמו, כי גם כשהיה אומר דברים זולת מה שאמר בציווי מפי השכינה, לא היה מדבר כל ימיו מעצמו, כי גם כשהיה אומר דברים זולת מה שאמר בציווי מפי השכינה לא היה מדבר אלא דברי תורה, חה שאמר הכתוב "אלה" לפי שדברים האלה שאמר כאן במשנה תורה, אמר מפי עצמו, ואינם כשאר הספרים, אלא שלפי הרמז הפסוק בא להודיענו מעלה משה רבנו, שגם כל ימיו כשדיבר דברי עצמו, לא היה זה אלא דברי תורה)

וכן בספר מאור החיים כתב בשם רבינו האור החיים הק' שאמר על הפסוק זה, "אלה הדברים" זה שאמר הכתוב "ודיברת במ" כשאתה רוצה לדבר, תדבר מהתורה משום שנאמר בה "ודיברת במ" כלומר בתורה, וכך היה משה עושה שכל הדיבורים שלו אינם אלא משל תורה, חה שאמר אלה הדברים אשר דיבר משה ולא אחרים ע"כ.

והנה בספה"ק תפארת שלמה (להרה"ק ר' שלמה מראדומסק זי"ע) הביא דברי האור החיים הנ"ל וכתב עליו שיש להפליא הלא משה רבינו ע"ה בן שמונים שנה היה קודם שקיבל התורה ומלך בארץ כוש ימים רבים, ואיך כל ימיו לא דיבר רק דברי תורה, אך הנה זה הוא ענין שסוד הוא הדבר ליראי השם ולחושבי שמו, שאע"פ שעוסקים ומדברים בדברי עולם הזה, מ"מ מחשבתם קשורה ודבוקה בהשם יתברך ב"ה כל הימים וכל דבריהם בקדושה, וכמו שידענו מזה בדברי איש האלוקים הבעש"ט זי"ע שדיבר עם תלמידיו סיפורי מעשיות מעניני עוה"ז והמה דברים גבוהים ברום עולם, חה הוא המבואר בגמרא שאמרו עליו על רב שלא שח שיחה בטילה כל ימיו ואיך אפשר זה אך לפי הנ"ל ניחא עכ"ל.

נמצא שיש חילוק בין דברי תורה שמדברים בגלוי גם במעשה של הדיבור ובין במחשבה שהוא בעצמם דברי תורה ובין שמדברים בדברי עולם הזה אבל מחשבתם קשורה ודבוקה בהשם כל הימים וכל דבריהם בקדושה וכמו שהבעש"ט סיפר מעשיות מעוה"ז והמה דברים קדושים גבוהים ברום עולם, חה עשה משה כשמלך בכוש וכן רב שלא שח שיחה בטילה מעולם.

ולפי ענ"ד נראה לומר שמכל מקום יש חילוק גדול בין אם עוסקים בתורה עצמה בדיבור ובמחשבה קדושה וטהורה לבין שהם עוסקים ומדברים מעניני עוה"ז אף שמחשבתם קשורה ודבוקה בהשם יתברך והמה דברים גבוהים ברוב עולם, ולכן אפשר לומר שזאת מה שאמר הכתוב "אלה הדברים" ולא אמר ו'אלה" (עם ו') כי אלה הדברים שדיבר משה עם כל ישראל היו בקדושה ובמחשבה קדושה, מכל מקום אין בזה לומר שזה ממש כדברי תורה הכתובה מפי ה' שניתנה מסיני תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ולכן אמר "אלה", כלומר שזה פוסל הראשונות שדיבר משה בכוש.

דברי אלוקים חיים

באר את התורה הזאת לאמר. (א' ה') בשבעים לשון פירשה להם. (רש"י) נראה שדברי רש"י אלו הם הסבר על מה שכתב בראש הפרשה דלפי שנמנים כאן כל המקומות שהכעיסו ישראל לפני המקום לפיכך סתם את הדברים והזכירם ברמז מפני כבודן של ישראל. וכוונתו שלא ישמעו אומות העולם את העוונות של ישראל, לפיכך זכרו ברמזה. ולזה כתב כאן רש"י שמכיון שעכשיו התחיל משה לבאר את התורה בשבעים לשון, ועי"ז היו גם האומות יכולים להבין את התורה, על כן נאלץ לסתום את דברי התוכחה בפניהם כדי שהם לא יבינו אותם.

באר מים חיים
ה' אלוקינו דבר אלינו בחורב לאמר רב לכם שבת בהר הזה (א' ו'). בחורב ציווה עליכם ה', שלא תראו כל מניעה והפרעה כהר שאי-אפשר לעבור מעליו, כי אם תתגברו על כל המניעות בעבודת-הבורא, כאילו היה זה חוט-השערה.

מאור ושמש
ה' אלוקי אבותיכם יוסף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם וגו'. (יא, א) פירש"י זו משלי וכו'.

מצאתי כתוב בקונטרסי האר"י הק' זי"ע, משה בגימטריא אל שדי, (ואל-שדי במילואו, כך, אל"ף למ"ד ש"י"ן דל"ת יו"ד, עולה אלף, זהו משלי, הרי שברכם בכל לבבו ובכל נפשו, בכל מה שנכלל בשמו, כן ראוי להאדם לאהוב את ישראל בגופו ונפשו ומאוד.

של"ה הק'
איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידעים לשבטיכם ואשימם בראשיכם (א, ב) דהנה שכנית עחינו דיברה מתוך גרונו של משה, והיא שאלה "איכה אשה לבד"י" עלי ועל צווארי את כובד טרחכם ומשאכם וריבכם זולת באם הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידעים לשבטיכם המושפעים עם חכמה בינה ודעת להמשיך לסטרא דימינא ושמאלה של המדות והצדיקים יהיו גדפין דילה להטות שכמם לסבול ולהקל את יוגונה "ואשימם בראשיכם".

והגם שצדיקים כאלו יהיו בשפל המצב בעת הגלות, דדי לו לעבד להיות כרבו, שעל כך רמ"ז הקב"ה ללבנה בשעה שאמר לה זיל"י צדיקי"ם ליקרי על שמך יעקב"ב הקטן וכו' דהיינו כי עכשיו בזמן הגלות זיל"י שהוא מלשון זול"ל (ביליג), כענין זיל"י ליה מילתא באשר צדיקים אלו העתידים ליקרי על שמך יהיו נמי זול"י"ם מאוד בערכם בעיני המון העם, וד"ל. אבל לעתיד לבוא במילוי פגימות הלבנה ישימו אותם בראשיכם מתוך פאר ויקר.

כ"ק אדמו"ר זי"ע ב' חוקי חיים משומרי אמונים
ואצוה את שפטיכם בעת ההיא. שמע בין אחיכם (א' ט"ז).

"בעת ההיא", בעת הנוכחית, יש לשמוע את טענות בעלי-הדין, כדי להוציא משפט צדק. ברם, לעתיד לבוא, בימות המשיח, אפשר יהיה להוציא משפט צדק רק על-פי חוש הריח בלבד, ככתוב, ו"הריחו ביראת ה'" - ואמרו חכמינו: "דמורח ודאין".

קדושת לוי
לא תכירו פנים במשפט. (א' י"ז)

יש לפרש דהנה איתא באבות (א' ה') דכשיבוא בעלי דינין לפניך יהיו בעיניך כרשעים וכשיצאו ממך יהיו בעיניך כצדיקים שקבלו עליהן את הדין. ואמרו חז"ל (מגילה כ"ח). דאסור להסתכל בצלם דמות רשע. חה שאמר לא תכירו פנים במשפט, שלא יסתכלו בפני בעלי הדין כיון שהם אז כרשעים, אבל רק במשפט, דווקא בעת המשפט, משא"כ לאחר שקבלו עליהם את הדין המה כצדיקים.

אגרא דכלה

וחלרות, במחלקתו של קרה, ודי זהב, הוכיחו על העגל שעשו כעזיל רוב זהב שהיה להם. (רש"י)

וקשה הלא מעשה העגל היה קודם למעשה קרח ולמה הקדים את המאוחר. ונראה דהנה מביא רש"י בפרשת יתרו שאמר משה לפני הקב"ה מפני מה אתה רוצה לענוש את ישראל על שעבדו ע"ז במעשה העגל, והלא אמרת אנכי ה' אלוקיך ולא יהיה לך בלשון יחיד, לי צוית ולא להם, ובזה עלה לו ללמד זכות על ישראל להצילם מכליון. והנה קרח אמר כי כל העדה כולם קדושים, ופירש רש"י שכולם שמעו מפי הגבורה אנכי ולא יהיה לך, כלומר שלא למשה בלבד נאמרו הדברים. זה כוונת הכתוב, וחצרות שהוכיחו על מעשה קרח, וממעשה קרח נתעורר חטא די זהב של העגל, שאז נתבטלה הצדקתו של משה שלא להם נאמר הדיבור של אנכי ולא יהיה לך כי אם למשה בלבד, שהרי קרח ועדתו אמרו שלכולם אמר השי"ת את הדיבורים האלה.

חנוכת התורה

ואקח את ראשי שבטיכם אנשים חכמים וגו'. (א' .ט"ו)

לכאורה קשה הלא משה רבינו ע"ה רצה בזה להגיד להם תוכחה, ומה לו לספר ענין מינוי הדיינים בפרי פרטיו. ונראה שזהו הקדמה לענין חטא המרגלים שהזכיר לאחרי זה, כי אמרו חז"ל בספרי ורש"י מביא את הדברים בפרשת שופטים על הפסוק צדק צדק תרדוף למען תחיה וירשת את הארץ, כדאי הוא מינוי הדיינים הכשרים להחיות את ישראל ולהושיבם על אדמתן. ולזה אמר להם משה שבחר דיינים אנשים כפירוש רש"י צדיקים, ומכח זכות מינוי דיינים כשרים היה ראוי שיתקרב זמן כניסתם לארץ, אך הם חטאו בחטא המרגלים ונתאחרו במדבר ארבעים שנה.

פנים יפות

וטפכם אשר אמרתם לבז יהיה ובניכם אשר לא ידעו וגו' המה יבאו שמה ולהם אתננה והם יירשוהו. (א' .ל"ט)

קשה למה כפל ואמר ולהם אתננה והם יירשוהו. ונראה דהנה איתא בבבא בתרא (דף קי"ז) דשינה הכתוב נחלת א"י מכל הנחלות שבתורה שכל הנחלות החיים יורשים את המתים וכאן המתים יורשים את החיים, כי אחר שבאי הארץ נחלו את נחלתן, חזרו הנחלות לשמות מטות אבותם. ואחר כך נתחלקו בשווה. זה שאמר הכתוב, שהבנים המה יבאו שמה ולהם אתננה, ואחר כן חזר לדבר על אודות המתים הנזכרים למעלה, והם יירשוהו, שהם יירשו את הנחלות מבניהם אלו באי הארץ.

באר מים חיים

כי ה' אלוקיך ברכך בכל מעשה ידך ידע לכתך את המדבר הגדול הזה ארבעים שנה ה' אלוקיך עמך לא חסרת דבר. (ב' .ז')

לכאורה סיפא דקרא הוא כפל הענין של רישא דקרא. ונראה דהנה אמרו חז"ל דאין ישראל נזונין אלא בזכות האמונה, וביארו המפרשים דכל התורה כיון שניתנה ע"י שליח זה משה, על כן אין בזה משום בל תלין כי השוכר את הפועל ע"י שליח אינו עובר בבל תלין, ולכן שכר מצוה בהאי עלמא ליכא (קידושין ל"ט:), אבל אנכי ולא יהיה לך שמפי הגבורה בעצמו שמענו ולא ע"י שליח (שם לא), יש בזה משום בל תלין, ולכן שכר האמונה בהאי עלמא הוא. זה שאמר הכתוב, כי ה' אלוקיך ברכך בכל מעשה ידך וגו', וכל כך למה, משום שה' אלוקיך עמך, שקיימת מצות אנכי ולא יהיה לך ואמונת אלוקיך היתה תמיד עמך, על כן לא חסרת דבר, כי בזכות האמונה ניזון האדם.

אמרי יצחק

ואפילו עצבון של עבירות אסור להתעצב בשבת, באשר יש לנו קבלה מפי צדיקים כי שמחה של שבת יותר מועיל מבכיה ודמעות של חול.

שולחן הטהור

ומובן לכל בעל דעת שהדברים הק' שכתב התפארת שלמה, אינם שייכים לכל אחר ואחר רק ליחיד סגולה כמשה רבינו וכן על רב שכתוב עליו שכתוב עליו שלא שח שיחה בטילה מעולם וכדומה להם, אבל לאנשים פשוטים כערכינו ובפרט בדור שלנו שהוא דור יתום של עיקבתא דמשיחא שאין לנו עסק בנסתרות וצריכין אנו להשתדל שיהיה דיבורינו כולם אך ורק בתורה בנגלה ובנסתר ורק לדבר דיבורים של קדושה ולא דברים בטלים, שרק להבעש"ט ותלמידיו הק' ניתנה רשות לזה להעלותם לרום עולם. וכדומה לזה כתב בספר התניא (עיין שם).

והנה אנו נמצאים בימי תשעת הימים, שממעטים בשמחה מפני החורבן הנורא שהיה בחורבן בית המקדש הראשונה והשניה ועוד הרבה צרות שנעשה והכל באו מאותם הימים שהיו אז, ועלינו לשוב בתשובה וזכור מה שאמרו חז"ל שכל דור שלא נבנה בית המקדש בימיו כאילו נחרב בימיו ובירושלמי (יומא) מבואר ביתר תוקף שכתב שמעלה עליו הכתוב כאילו הוא החריבו ח"ו, ולכן עלינו לידע שהכל תלוי בנו ואין ישראל נגאלים אלא בתשובה שכן פסק הרמב"ם (בהלכות תשובה פרק ז) וכל אחד מאיתנו יעשה קצת לצורך הענין להביא לימות המשיח וכמ"ש ברמז במה שכתוב כל ימי חיך להביא לימות המשיח "שבכל ימיו של אדם יעשה זאת לצורך הדבר הזה וכמ"ש האור החיים הק' בפרשת ראה (טז, ז) ויעזור ה' שמחה להגאל בקרוב ממש ושיבנה בית המקדש במהרה בימינו ע"י משיח ה' שהוא יבנה את בית המקדש וכמ"ש הרמב"ם, ומתוך רחמים וחסדים מגולים נזכה לראות בית ה' בתפארתו אמן ואמן.

הליכות חיים

הלכות תשעה באב

אמירת שלום

אין לומר שלום עליכם בתשעה באב וכן צפרא טבא וכן לילה טבא, ועם הארץ שאינו יודע ונותן שלום, משיבים לו בשפה רפה ובכובד ראש ואם אפשר יודיע לו שהיום אסור בשאילת שלום.

שו"ע סי' תקנ"ד ס"כ ופוסקים

דין איסור אמירת שלום נוהג כל היום, אבל מותר לשאול את חברו איך הוא מרגיש, וכן מותר לברך את חברו בברכות כגון רפואה שלימה וכדומה וכן ברכת מזל טוב י"א דמותר לאחל.

שו"ת שלמת חיים יו"ד תכ"ה

נקיון בתשעה באב

נוהגין לא לשטוף הרצפה בתשעה באב, אבל לנקות טינוף שנפל על הרצפה שרי.

שו"ת התעוררות תשובה סי' של"ט

לימוד תורה בערב תשעה באב.

נהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך כ"א בדברים המותרים בתשעה באב ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות, ובמ"ב מביא שיטת הט"ז שמפקפק מאוד על מניעת הלימוד בשבת וכו' ומסיק המ"ב דיש לסמוך ע"ז. אפשר ללמוד דברים המותרים כגון מדרש איכה, פירוש איכה, איוב, פרק אלו מגלחין במס' מועד קטן, אגדת החורבן במס' גיטין פרק הניזקין.

אכילה אחר סעודת המפסקת.

אם רוצה לאכול או לשתות אחר סעודת המפסקת יתנה לפני ברהמ"ז שאינו רוצה להתחיל בתענית עד השקיעה ויאמר בפירוש בפיו ואין מספיק שיכוון בלב.

לטייל בערב תשעה באב.

הרמ"א כותב נהגו שלא לטייל ערב תשעה באב.

עישון בתשעה באב

המ"ב בסי' תקנ"ה (ס"ק ח') מביא שאסור לעשן בכל ד' צומות וכל שכן בתשעה באב. ומביא שם בשם כנה"ג שמי שמעשן ראוי לנדונו ויש מהאחרונים שמקילין וע"כ מי שדחוק לו שמורגל בו ביותר יש להקל אחר חצות בהצנע בתוך ביתו.

מוצאי תשעה באב.

בתשעה באב לעת ערב הציתו אש בהיכל ונשרף המקדש ביום עשירי באב, ומפני כך נוהגין לא לאכול בשר ולא לשתות יין עד חצות היום של יום העשירי וכן לא לרחוץ במרחץ ולא לספר ולכבס עד חצות.

בענימות חיים

כל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה

הגדול ממעזריטש זצ"ל תמה: כיצד ניתן לקרא לילוד אשה בשם "מלאך"? החליט לנסוע ולראות. הגיע לעיר, חוסטוב, לתשעה באב. התפללו ערבית, וישבו על ארץ לקריאת מגילת איכה. כשהחל הקורא לומר: "איכה" פרצה זעקה נוקבת מפי ה"מלאך", והוריד ראשו בין ברכיו. נשאר בתנוחה זו עד סיום הקריאה, נשאר כך באמירת הקינות, לאחריה, ונשאר כך כשכולם הלכו לביתם. השתהה שם רבי יצחק, לעקוב אחריו. ראה, והנה שלולית נקווית תחתי מהדמעות הנוטפות מעיניו, שלולית ההולכת ומתפשטת בהתמדה. נשאר ר' יצחק שם חצי לילה, ועייפותו גברה עליו. פנה לתנומה קצרה, וכשקם שב ומצאו באותה תנוחה. רק השלולית התפשטה. היום האיר, האנשים התכנסו לתפילת שחרית לאחר שנת לילה עריבה, וה"מלאך" עודנו רוכן לארץ, ראשו בין ברכיו בוכה, ובוכה. אמר רבי יצחק: "לזה ראוי ליקרא 'מלאך'". הן אראלים צעקו חוצה, מלאכי השלום מר יבכיון" לא רק מלאכים בוכים. כולם בוכים, תלוי רק על מה. כשמתחוללת רעידת אדמה ובתים קורסים, והניצולים מקרטעים בין ההריסות, רואים על פניהם, רואים בעיניהם, מהו שנוגע לליבם. יש אין ספור דרגות של הכרה באובדן, של צער ואבל. וכדאי להעפיל בדרגות כי ככל שנתאבל יותר, נזכה יותר כי "כל המתאבל על ירושלים" לפי דרגת אבלו "זוכה ורואה בשמחתה"..

בתשעה באב חרב בית מקדשינו. ביום זה פקדו את עמינו צרות רעות וקשות בתקופת החורבן, אולם לא רק בתקופת החורבן. בכל הדורות היו ימים אלו ימי פורענות, ימים המועדים לצרות ולתלאות. אכן, אין עם כמו עמינו אשר תלאות כה רבות עברו על גבו, עברו וחלפו - אולם לא הכניעוהו. מי כעמינו, עם ישראל - עבר בכור ההיתוך, ברציחות ובהריגות, בעינויים והשפלות, אולם נותר דבוק באמונתו ובדרכו? מי כעמינו אשר עודנו דבוק באלוקיו על אף כל הצרות אשר מצאוהו? אומר האלשיך הקדוש: הגויים - ביקשו את נפשם של עם ישראל. הם ביקשו לאבד מהם את אמונתם, את תורתם, את אלוהיהם.

אולם ישראל מצידם - סירבו. ישראל לא היו מוכנים בשום אופן לזנוח אמונת אבותיהם, רק אמרו לגויים כביכול: "את גופינו תוכלו לשבור. את גונו - תוכלו להכות אולם על נפשינו - לא תשלטו ויהי מה!" ואכן בכל תולדות עם ישראל לדורותיו, בכל התלאות אשר מצאוהו - ניתן למצוא דוגמאות למכביר לאותה מסירות נפש אשר ליוותה את עמינו במשך כאלפיים שנות גלות. עם ישראל, העם המוכה והמושפל על ידי כל שכניו - היטה את גוו, הפקיר את גופו, אולם את אמונתו לא ניאות בשום פנים ואופן להקריב!

מענין לענין באותו ענין: לפני כמאתיים שנה. הצדיק ר' יצחק מראדוויל זצ"ל. שמע אודות הרה"ק ר' אברהם המלאך זצ"ל בנו יחידו של המגיד

עובדות חיים

ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם. (א, לב)

גם כי תרבו תפילה. (הפטרה - ישעיהו א, טו)

בעיר אחת היה מוסר מפורסם, שהיה מלשין תמיד על בני העיר וגורם להם צרות רבות ורעות. אמנם נדמנה להם לבני העיר כמה פעמים האפשרות לשלם לו כגמולו ולהיפטר ממנו, אבל חששו לעשות לו רעה, מפני שהיה עומד בבית הכנסת ומתפלל ככוונה ובדביקות, ולא ידעו מה טיבו של אדם משונה זה: מצד אחד מוסר ומלשין, ומצד אחר שופך את נפשו לפני ה'.! שלחו בני העיר להרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זצ"ל, הנקרא בפי כל "השרף", לשאול ממנו כדת מה לעשות עמו. השיב להם הצדיק: אל תחשו לתפילותיו: "אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט".

אל יתהלל עשיר בעשרו (הפטרה - ירמיהו, ט פסוק כב)

חסיד אחד שמע פעם מרבו, "החוזה" הקדוש מלובלין, שאמר: "ה' מוריש ומעשיר (שמואל א' ב-ז) פירוש: ברגע אחד. שאלו החסיד: כיצד אפשר הדבר להיות ברגע אחד ה' מוריש ומעשיר?" אם האיש הוא עשיר באלף אלפים דינרי זהב ובעל נכסים רבים, איך אפשר שברגע אחד יאבד כל הונתו? אמר לו "החוזה": תיסע לדרכך, ואתה תראה את אשר לפניך, נסע אותו חסיד לביתו, ובאמצע הדרך דר כומר אחד שהיה ממכיריו, ויהי בעברו דרך שם, התגבר עליו לפתע פתאום היצר הרע ויסיתהו להמיר את דתו, רחמנא ליצלן, כאש בוערת תקפתו הקליפה, ונכנס לכומר ואמר לו שרוצה להמיר דתו, הכומר, שהכירו מאז ומקדם, לא האמין לו ואמר לו: שקר אתה דובר, ולא באת אלא להתל בי, והאיש השיב שאין בדעתו כלל לשחוק, אלא בדעתו באמת להמיר דת. אמר לו הכומר: בזאת תבחן, אם כוונתך באמת, תכתוב לי שטר מתנה על כל רכושך וכל אשר לך, מחמת היזק התאוה שהקליפה הכניסה בו הסכים לדברי הכומר וכתב לו כל רכושו בשטר מתנה גמורה וקיימת, ומיד כשטר לכומר את הכתב, נתעורר משגיגו ורוח אחרת היתה עמו, ונתחרט בחרטה גמורה מה ראה על ככה להעלות על מחשבתו רעיון של כפייה, וברח תיכף מבית הכומר ואף השאיר בידו את שטר המתנה, ואמר: כדאי לי לאבד את כל הוני ולא לאבד חס ושלום את נפשי ונשמת. ומכיון שהרגיש שצרה זו באה עליו בגלל שהרהר על דברי רבו בפירוש הפסוק "ה' מוריש ומעשיר", נמלך לנסוע מיד לרבי מלובלין. בא ללובלין, וסיפר לרבי את כל המאורע. אמר לו הרבי: עתה כבר תבין ודאי כי "ה' מוריש" ברגע אחד, כי ברגע נשארתי בעירום ובחוסר כל. אמר לו האיש: אבל עתה אני רוצה להבין גם את "ה' מעשיר" ברגע אחד. השיב הצדיק: תיסע לביתך, והשית יעזור לך. נסע האיש לדרכו, וטרם הגיע לביתו ירדה אש מן השמים על בית הכומר ונשרף כל אשר לו, וגם שטר המתנה נשרף. חזרה העשירות של האיש למקומה ברגע אחד, ונתקיימו דברי "החוזה".

פעם בא חסיד אחד להרה"ק ר' יצחק מלאיעו צוק"ל בן הרה"ק המגיד מטריסק זי"ע בעת ממשלת הקומוניסטן, ובכה על שפיטרו אותו מעבודתו, ואין לו פרנסה, רק אם יעבוד גם בשבת קודש, השיב לו הרה"ק: כתיב ובדבר הזה אינכם מאמינים בה' אלקיכם. היינו שצריך שיהיה להאדם בטחון בה' שאין מעצור לה' להושיע לו הן בפרנסה זו בפרנסה אחרת, אבל אנשים שחושבים שאם לא יהיה לו עבודה מסויימת, אז לא יהיה לו פרנסה כלל, אין להם אמונה בה', וזהו ובדבר הזה, היינו שתולה הסיבה דווקא בדבר הזה, אינכם מאמינים בה' אלקיכם.

ותשבו בקדש ימים רבים וגו' ונסב את הר שער ימים רבים ויאמר ה' אלי לאמר רב לכם סב את ההר הזה פנו לכם צפונה. (א, מו)

בתשעה באב תרע"ד פרצה מלחמת העולם הראשונה. רבים באו לבעלזא ובכו בכי מר על כי נקראו לצבא. אמר אז כ"ק מרן מהרי"ד מבעלזא זי"ע: מזה שצרה התחילה בתשעה באב הוא חושש מאוד שתימשך כבר עד ביאת גואל צדק. בשבת בסעודה שלישית אמר תורה על הפסוק: ותשבו בקדש ימים רבים וגו' ונסב את הר שער ימים רבים ויאמר ה' אלי לאמר רב לכם סוב את ההר הזה פנו לכם צפונה איתא במד"ר: "אמר לו ישראל, רבש"ע אביו מברכו על חרבך תחיה ואתה מסכים עמו ואומר לנו הצפינו עצמכם מפניו ולהיכן נברח וכו'. ד"א מהו צפונה א"ר יצחק, אמר הקב"ה המתינו עד עכשיו מלך המשיח יבוא ויקיים מה רב טובך" ע"כ. אמר בשם זקנו זי"ע שפירש: "קול ה' יחיל מדבר", המדבר מייחל שממה; ותשבו בקדש ימים רבים, אין ישיבה אלא לשון עיכוב, שאנו מתעכבים בגלות זמן רב,

רפאים יחשבו אף הם כענקים והמואבים יקראו להם אימים (ב, יא) מובא בספר היכל הברכה מקאמאראנא (שמעתי מאת הרה"ק ר' זאב וואלף בן המגיד הקדוש ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב זי"ע - שאמר זאת בעת היותו במרחץ סמוך לעירו. והייתי אצלו עם אבי זצ"ל על שבת קודש פרשת דברים", וכך דיבר בדש: "רפאים" - אלו הצדיקים רופאי נפשות, "יחשבו אף הם" אף וכעס שלהם יחשב כ"ענקים" מלשון הכתוב "הענק תעניק לו" (להלן טו, יד). כלומר, שהצדיקים, על ידי כעס שלהם לשם שמים, ממתיקים דינים וממשיכים שפע ברכה, "והמואבים" - שאין להם הכרע של דעת "יקראו להם אימים" - כעסנים "שאינן להם מוח להבין שכל דברי הצדיק עושה רשימות גדולות להמתיק כל הדינים.

ביאורי הפרשה

תוכחות משה

אלה הדברים אשר דיבר משה אל כל ישראל (דברים, א, א)
במדבר מובא, כי משה הוכיח ואילף בינה את ישראל לפני שנפטר שלושים ושש תוכחות, כמנין "אלה", תוכחה אחת בכל יום. והואיל ומשה נפטר בז' באדר, בהכרח שהוא החל את תוכחותיו בראש חודש שבט.

ובספר מרפסין איגרי בפרשתנו הקשו, ח"ל: לדעות שסוברות כי אהרן הכהן נפטר בראש חודש שבט (ראה רלב"ג פרשת חוקת, שכוונת הכתוב: "בחדש החמישי באחד לחודש" היא לראש חודש שבט ולא לראש חודש אב, לפי שמונים מתשרי, ולא מניסן), כיצד משה הוכיח ולימד תורה את ישראל החל מראש חודש שבט, והלא הוא היה אבל על אחיו, ואבל, כידוע, אסור בדברי תורה, ? עכ"ל.

ותירץ שם אחי הג"ר אליעזר הכהן רבינוביץ שליט"א, ח"ל: בגמרא במסכת מועד קטן (דף כ"א ע"א), וכן נפסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן שפ"ה סעיף א'), מבואר, שאף שאבל אסור בתלמוד תורה, מכל מקום אם רבים צריכים לו ללמוד ממנו, מותר לו ללמד תורה.

זאת ועוד, מבואר שם ברמ"א, שגם ליחיד מותר לאבל להורות הלכה איסור והיתר, במקום שאין שם איש אחר שיעשה זאת במקומו.

אם כן משה אשר דיבר אל כל ישראל, ואין לך "רבים" גדול מזה, וגם לא היה שם איש אחר אשר יכול ללמד את בני ישראל במקומו, שוב ודאי שלא היה שום איסור להוכיח את בני ישראל וללמדם תורה אף בימי אבלותו. עכ"ל.

ב) עוד תירץ שם הרב אברהם חיון שליט"א, ח"ל: אמנם אבל אסור בדברי תורה, אך משה לא התעסק בדברי תורה, כי אם בדברי נבואה, שהרי קיבל את הדברים מהקב"ה וכתבם בספר. ומאחר ונביא שקיבל נבואה חייב לנבא את נבואתו, לא מצאנו שאבל נפטר מחיוב זה, ולכן משה רבינו הוכיח ולימד את ישראל גם בימי אבלותו על אהרן.

ג) עוד תירץ שם הרב יהודה רינגר שליט"א, ח"ל: יתכן, שמאחר שמשה רבינו ידע כי הוא הולך למות, ולא יהיה בידו מספיק זמן להוכיח את ישראל וללמדם תורה, להכינים לקראת הכניסה לארץ. לכן התחיל בתוכחה עוד בהיותו אבל כדי שלא להפסיד את העם מתוכחתו.

ד) לענ"ד י"ל בס"ד שדבריו של משה רבינו אל בני ישראל לא היו בגדר של לימוד תורה, אלא דברי תוכחה ומוסר, ולא מצאנו שאבל אסור בדברי תוכחה ומוסר. ואדרבה, מבואר בשולחן ערוך (יורה דעה סימן שפ"ד סעיף א'), שמותר לאבל ללמוד דברים המשברים את הלב.

ואף שכל דבריו של משה רבינו נכתבו אחר כך בתורה, מכל מקום כל זמן שלא נכתבו, אין הם דברי תורה, אלא דברי תוכחה ומוסר. ולכן היה מותר למשה לאמרם אף בימי אבלותו על אחיו אהרן.

ה) עוד י"ל בס"ד ב"ילקוט מעם לועז" מובא, שמשה פחד להוכיח את עם ישראל ורצה להימנע מכך, עד שבא הקב"ה וצויה עליו להוכיח את העם, וכמו שנאמר: "ככל אשר צוה ה'".

הרי שלמשה היה ציווי מיוחד מהקב"ה לומר לבני ישראל את דברי התוכחה. ולכן לא חשש משה לומר את הדברים גם בימי אבלותו על אהרן אחיו, מאחר שבהוראת שעה נצטווה להוכיח.

מאת הרה"ג ר' גמליאל הכהן בן הרה"ג אלחנן רבינוביץ שליט"א

בינה לעיתים

שבת חזון

בשם הרה"ק ר' אורי מסטרעליסק זי"ע: שהתפילה שבשבת חזון צריך לזרז בזה בכוונה, כי הוא מעלה את כל התפילות של השנה.

תשעה באב

עוד לא בא?

סח הרה"ק ר' דוד משה מטשורטקוב: זקני ר' אברהם "המלאך" היה נוהג בכל יום תשעה באב לישב כשראשו כפוף בין ברכיו, ונחל של דמעות היה סביבו, וכמה פעמים ביום היה מרים את ראשו מבין ברכיו ושואל: עדיין איננו? עוד לא בא המשיח?...

תיקונו כקלקולו

הרה"ק ר' רפאל מברשיד זצ"ל, תלמידו של הרה"ק רבי פנחס מקאריץ, זצ"ל היה רגיל לעסוק בהבאת שלום בין אדם לחבירו ובין איש לאשתו. פעם הלך ביום תשעה באב לבית אחת, בשביל לעשות שלום בין אנשים שהתקוטטו שם. שאלוהו: כלום אי אפשר לדחות את הדבר לאחר תשעה באב? השיב ר' רפאל: בית המקדש חרב בעון שנאת חנם, ולפיכך ביום החורבן עלינו לעסוק בעשיית שלום.

"קנינות" חדשות

נוהג היה הרה"ק ר' אברהם מטשכנב זצ"ל לקנות בכל שנה "קנינות" חדשות לתשעה באב. כשגמר את ה"קנינות" עם הציבור בבית הכנסת, היה שם את הקנינות בגניזה" ששבבית הכנסת, והיה אומר: בטוח אני שבמשך השנה יבוא המשיח, ולשנה הבאה לא יהיה לנו צורך ב"קנינות".

כפרות ליום כיפורים?

פעם הלך הרה"ק ר' לוי יצחק מברדיטשוב ביום תשעה באב לאסוף כסף בשביל צדקה. נכנס לבית אחד, ולתימהונו מצא אנשים קלי דעת כשהם יושבים בסעודה ואוכלים בשר עוף. אמר להם הצדיק: אם אתם עכשיו אוכלים את העופות, איפה תקחו "כפרות בערב יום הכיפורים"?

צום תשעה באב

הרה"ק השר שלום מבעלזא היה פעם בתשעה באב אצל החוזה מלובלין. וקראו אליו החוזה וצוהו לאכול ולשתות תיכף ומיד בעודנו בביתו. התפלא ר' שלום, כי לא הרגיש בעצמו שום מחלה שיצטרך לבלי להתענות, אבל פקודת הרבי שמר, ועשה כדבריו. בבואו אחרי כן לביתו חלה במחלה קשה, ובהגיע יום הקדוש, יום הכיפורים, שאל את הרופאים מלבוב אם יוכל להתענות, והשיבו לו, שאם לא התענה במשך שני החדשים האחרונים אף יום אחד, אזי יוכל להתענות, אז הבין את דברי החוזה מלובלין.

מוסדות קראלי בארה"ק

בנשיאות כ"ק מרן רבינו שליט"א

ברכת מזל טוב

לידידינו החשובים אשר השמחה במעונם

הרה"ג ישראל יעקב לייפער שליט"א

להולדת הנכדה

הרב צבי יעקב רייך שליט"א

להולדת הבת

הרה"ג יואל שימואל שליט"א

לאירוסיו הבן

הרה"ח מנחם אלבוים הי"ו

לאירוסיו הבת

הרה"ח אברהם חיים הרש הי"ו

להיכנס בנו לעול תורה ומצוות

הבה"ח נתן הרש נ"י

להיכנסו לעול תורה ומצוות

הבה"ח ישראל גולשבסקי הי"ו

לאירוסיו בשעטומ"צ

הבה"ח משה מרדכי שימואל הי"ו

לאירוסיו בשעטומ"צ

יה"ר שירונו רוב נחת ותענוג דקדושה מהם ומכל יוציא

מערכת אמונת חיים שע"י מוסדות קראלי בארה"ק
לתרומות והנצחות ניתן לפנות לטל. 057-3118494

הדפסת והפצת הגליון

לזכר עולם ולעילוי נשמת

במלאת י"א חודש

להסתלקותו לשמי רום של מאור עינינו וגאון

עוזינו השרף האלוקי המנורה הטהורה עיס"ע

הרה"ק אברהם חיים זי"ע

בעל "חוקי חיים"

בן הרה"ק אהרן זי"ע

בעל שומר אמונים ושולחן הטהור

זכותו הגדולה יגן עלינו ועל כל ישראל